එයින් වදාළහ බුදුහු:

“යෙන නං වජ්ජුං -පෙ- තස්මා වාදෙසු නෙජති” යි.

10 - 18

පහවූ තෘෂ්ණා ඇති නො මසුරු වූ ක්ෂීණාස්‍රව මුනි තෙම විශිෂ්ටයන් කෙරෙහි (තමා ඇතුළත් කොට අභිමාන වශයෙන්) නො කියයි, සමානයන් කෙරෙහි ලා නො කියයි, හීනයන් කෙරෙහි ලා නො කියයි. තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිකල්ප රහිත වූයේ කල්පනයට නො පැමිණේ.

වීතගෙධො අමච්ඡරී – ‘ගෙධ’ යයි තෘෂ්ණාව කියනු ලබයි; යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිධ්‍යාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. යමක්හු විසින් තෙල ගෙධය නසන ලද ද සිඳින ලද ද සන්සිඳුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපතට නුසුදුසු කරන ලද ද නුවණගින්නෙන් දවන ලද ද හෙතෙම ‘වීතගෙධ’ යයි කියනු ලැබේ. හෙතෙම රූපයෙහි අගිද්ධ යැ...දෘෂ්ටශ්‍රුතමුතවිඥාතව්‍ය ධර්මයන්හි නො ගිජු යැ, නො ගෙතුණේ යැ, නො මුසපත් වූයේ යැ, නො බැසගත්තේ යැ, වීතගෙධ යැ විගත – ව්‍යක්ත – මුක්ත – ප්‍රහීණ – ප්‍රතිනිසෘෂ්ටගෙධ යැ, තෘෂ්ණා රහිත වූයේ...ශ්‍රෙෂ්ඨ වූ සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි ‘වීතගෙධො’ යනු වේ. **අමච්ඡරී** – ‘මච්ඡරිය’ නම්: ආවාස – කුල – ලාභ – වර්ණ – ධර්මමාත්සර්ය්‍ය යැයි මාත්සර්ය්‍ය පසෙකි. මෙබඳු වූ යම් මසුරු බවෙක්...ග්‍රාහයෙක් වේ නම්, එම් මච්ඡරිය යි කියනු ලැබෙයි. යමක්හු විසින් තෙල මාත්සර්ය්‍යය නසන ලද ද සිඳින ලද ද සන්සිඳුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපතට නුසුදුසු කරන ලද ද නුවණගින්නෙන් නසන ලද ද හෙතෙම, ‘අමච්ඡරී’ යයි කියනු ලැබේ නුයි ‘වීතගෙධො අමච්ඡරී’ යනු වේ.

න උස්සෙසු වදතෙ මුනි න සමෙසු න ඔමෙසු – ‘මුනි’ යනු ‘මොන’යි නුවණ කියනු ලැබෙයි...‘මම් ශ්‍රෙෂ්ඨයෙමි’ හෝ ‘මම් සදෘශයෙමි’ හෝ ‘මම් හීනයෙමි’ හෝ නො පවසයි නො කියයි නො බෙණෙයි නො දක්වයි, නො වහරා නුයි ‘න උස්සෙසු වදතෙ මුනි න සමෙසු න ඔමෙසු’ යනු වේ.

කප්පං නෙති අකප්පියො – ‘කප්ප නම්: තෘෂ්ණාකල්ප යැ දෘෂ්ටිකල්ප යැයි කල්පනයෝ දෙදෙනෙකි. ඔහු විසින් තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ යැ, දෘෂ්ටිකල්පය ප්‍රතිනිසෘෂ්ට යැ, තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ බැවින් දෘෂ්ටිකල්පය ප්‍රතිනිසෘෂ්ට බැවින් තෘෂ්ණාකල්පයට හෝ දෘෂ්ටිකල්පයට හෝ නො පැමිණෙයි නො එළඹෙයි නො ගනී නො පරාමර්ශ කෙරෙයි නො පිපිසේ නුයි ‘කප්පං නෙති’ යනු වේ. අකප්පියො – ‘කප්පා’ යනු කල්පයෝ දෙදෙනෙකි: තෘෂ්ණාකල්පය දෘෂ්ටිකල්පය දැයි...තෘෂ්ණාකල්පය ප්‍රහීණ හෙයින් දෘෂ්ටිකල්පය ප්‍රතිනිසෘෂ්ට හෙයින් තෘෂ්ණාකල්පය හෝ දෘෂ්ටිකල්පය හෝ කල්පනය නො කෙරෙයි, නූපදවයි, වෙසෙසින් නූපදවයි, නො නිපදවයි, වෙසෙසින් නො නිපදවා නුයි ‘කප්පං නෙති අකප්පියො’ යනු වේ.

තෙනාහ භගවා:

“වීතගෙධො අමච්ඡරී න උස්සෙසු වදතෙ මුනි,
න සමෙසු න ඔමෙසු කප්පං නෙති අකප්පියො”ති.

10 - 14

යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථි අසතා ච න සොචති,
ධම්මෙසු ච න ගච්ඡති ස වෙ සන්තොති වුච්චති.

යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථීති - ‘යස්සා’ති අරහතො ඛීණාසවස්ස; සකං නත්ථීති යස්ස ‘මය්හං වා ඉදං, පරෙසං වා ඉද’න්ති කිඤ්චි රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං ගහිතං පරාමට්ඨං අභිනිවිට්ඨං අජ්ඣොසිතං අධිමුත්තං නත්ථි න සන්ති -පෙ- ඤාණග්ගිනා දඩ්ඪන්ති - ‘යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථි.’

අසතා ච න සොචතීති - ‘විපරිණතං වා වත්ථුං න සොචති; විපරිණතස්මිං වා වත්ථුස්මිං න සොචති; චක්ඛුං මෙ විපරිණතන්ති න සොචති. සොතං මෙ - ඝානං මෙ - ජිව්හා මෙ - කායො මෙ - මනො මෙ - රූපා මෙ - සද්දා මෙ - ගන්ධා මෙ - රසා මෙ - ඵොට්ඨබ්බා මෙ - කුලං මෙ - ගණො මෙ - ආවාසො මෙ - ලාභො මෙ - යසො මෙ - පසංසා මෙ - සුඛං මෙ - චීවරං මෙ - පිණ්ඩපාතො මෙ - සෙනාසනං මෙ - ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො මෙ - මාතා මෙ - පිතා මෙ - භාතා මෙ - භගිනී මෙ - පුත්තා මෙ - ධීතා මෙ - මිත්තා මෙ - අමච්චා මෙ - ඤාතකා මෙ - සාලොහිතා මෙ විපරිණතා’ති න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජතී’ති - එවම්පි අසතා ච න සොචති. අථවා, අසාතාය[1] දුක්ඛාය වෙදනාය ඵුට්ඨො පරෙතො සමොහිතො සමන්නාගතො න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති. චක්ඛුරොගෙන ඵුට්ඨො පරෙතො සමොහිතො සමන්නාගතො න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජති. සොතරොගෙන ඝානරොගෙන ජිව්හාරොගෙන කායරොගෙන සීසරොගෙන කණ්ණරොගෙන මුඛරොගෙන දන්තරොගෙන කාසෙන සාසෙන පිනාසෙන ඩහෙන ජරෙන කුච්ඡිරොගෙන මුච්ඡාය පක්ඛන්දිකාය සූලාය විසූචිකාය කුට්ඨෙන ගණ්ඩෙන කිලාසෙන සොසෙන අපමාරෙන දද්දුයා කණ්ඩුයා කච්ඡුයා නඛසාය[2] විතච්ඡිකාය ලොහිතෙන පිත්තෙන මධුමෙහෙන අංසාය පිළකාය භගන්දලාය පිත්තසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සෙම්හසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන වාතසමුට්ඨානෙන ආබාධෙන සන්නිපාතිකෙන ආබාධෙන[3] උතුපරිණාමජෙන ආබාධෙන[3] විසමපරිහාරජෙන ආබාධෙන ඔපක්කමිකෙන ආබාධෙන කම්මවිපාකජෙන ආබාධෙන සීතෙන උණ්හෙන ජිඝච්ඡාය පිපාසාය ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සෙහි ඵුට්ඨො පරෙතො සමොහිතො සමන්නාගතො න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජතී’ති - එවම්පි ‘අසතා ච න සොචති.

1. අසතාය - සිමු II PTS අසන්තාය - මනුප, මජසං.
2. රඛසාය - සිමු. I. 3. ආබාධෙහි - PTS.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"වීතගෙධො අමච්ඡරී -පෙ- කප්පං නෙති අකප්පියො"ති

10 - 14

ලොව්, යම් ක්ෂීණාශ්‍රවයක්හට මාගේ යැයි ගත්තා ලද දෙයෙක් නැත් ද, යළි අවිද්‍යමාන බැවින් ශෝක නො කෙරේ ද, සියලු ධර්මයන්හි ඡන්දාදිවශයෙන් අගතියට නො යේ ද, ඒ රහත් තෙම එකාන්තයෙන් 'ශාන්තයෙකැ'යි කියනු ලැබේ.

යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථි - 'යස්ස' යනු: අර්හත් ක්ෂීණාශ්‍රවයක්හට **සකං නත්ථි** - යමක්හට 'මේ මාගේ හෝ යැ, මේ මෙරමාගේ හෝ යැ'යි ගත්තා ලද පරාමර්ශිතය කළ අභිනිවේශ කළ ඇතුළත් වැ සිටි බැසගත්තා ලද කිසි රූපගතයෙක් වේදනා -සඤ්ඤා - සංඛාර - විඤ්ඤාණ-ගතයෙක් නැත් ද අවිද්‍යමාන ද ...ඥානාග්නියෙන් දවන ලද හුයි 'යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථි' යනු වේ.

අසතා ච න සොචති - 'විපරිණත (-වෙනස් වූ) වස්තුවට හෝ ශෝක නො කෙරෙයි, වස්තුව වෙනස් වූ කල්හි හෝ ශෝක නො කෙරෙයි, මාගේ ඇස වෙනස් වී යැයි ශෝක නො කෙරෙයි, මාගේ කන - නැහැය-දිව - කය - මනස - රූප - ශබ්ද - ගන්ධ - රස - ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ - කුලය-ගණයා - ආවාසය - - ලාභය - යශස - ප්‍රශංසාව -සුඛය -චීවර - පිණ්ඩපාත-සෙනාසන - ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාර - මවු - පියා - බෑයා-බූනැණිය-පුත්‍රයා - දුහිතෘව - මිත්‍රයෝ - සහායයෝ - නෑයෝ - මාගේ සහලේනෑයෝ වෙනස් වූහ'යි ශෝක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ළෙහි පැහැර නො හඬයි, සම්මෝහයට නො පැමිණේ හුයි මෙසේ ත් - 'අසතා ච න සොචති' යනු වේ. නොහොත් අසාත (-අමිහිරි) වූ දුඃඛවේදනාවෙන් ස්පර්ශ කරන ලදුයේ මඩනා ලදුයේ පිරිසියේ සමන්විත වූයේ ශෝක නො කෙරෙයි...සම්මෝහයට නො පැමිණෙයි, චක්ෂූරෝගයෙන් ස්පර්ශ කරන ලදුයේ පීඩිත වූයේ සමවහිත වූයේ සමන්විත වූයේ ශෝක නො කෙරෙයි...සම්මෝහයට නො පැමිණෙයි, ශ්‍රොත්‍රරෝගයෙන් - ඝ්‍රාණ-රෝගයෙන් - ජිහ්වාරෝගයෙන් - කායරෝගයෙන් - ශිර්ෂරෝගයෙන් කර්ණ-රෝගයෙන් මුඛරෝගයෙන් - දන්තරෝගයෙන් - කාසයෙන් - ශ්වාසයෙන්-පීනසයෙන් - දාහයෙන් - ජ්වරයෙන් - කුක්ෂිරෝගයෙන් - මූර්ඡායෙන්-අතිසාරයෙන් - ආමශූලයෙන් - විරේචනයෙන් - කුෂ්ඨයෙන් - ගණ්ඩයෙන්-කිලාසයෙන් - ශෝෂයෙන් - අපස්මාරයෙන් - දද්‍රුයෙන් - කණ්ඩූතියෙන්-මහාකුෂ්ඨයෙන් - නියපහරින් -අතුල්පතුල් පැළීමෙන් -රත්පිතින් - මධුමේහයෙන් - අර්ශසින් - පොලයෙන්- භගන්දරයෙන් - පිත්තරෝගයෙන්-ශ්ලෙෂ්ම-රෝගයෙන් - වාතරෝගයෙන් - සාන්නිපාතිකරෝගයෙන් - ඍතුවිපර්‍යාස-යෙන් උපන් රෝගයෙන් - විෂමපරිහරණයෙන් උපන් රෝගයෙන් - උපක්‍රමයෙන් උපන් රෝගයෙන් - කර්මවිපාකජ ආබාධයෙන් - සීතයෙන් - උෂ්ණයෙන් - සයින් - පවසින් - මැසිමදුරු වා අව් දිග්ද පහසින් ස්පර්ශ කරන ලදුයේ පීඩිත වූයේ පිරිසියේ සමන්විත වූයේ ශෝක නො කෙරෙයි, නො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ළෙහි පැහැර නො හඬයි, සම්මෝහයට නො පැමිණේ හුයි මෙසේත්- 'අසතා ච න සොචති' යනු වේ.

අථවා, අසන්තෙ අසංවිජ්ජමානෙ අනුපලබ්භමානෙ[1] අහු වත මෙ[2], තං වත මෙ නත්ථි, සියා වත මෙ, තං වතාහං න ලභාමී'ති[3] න සොචති න කිලමති න පරිදෙවති න උරත්තාළිං කන්දති න සම්මොහං ආපජ්ජතී'ති - 'එවම්පි අසතා ච න සොචති.'

ධම්මෙසු ච න ගච්ඡතීති - න ඡන්දාගතිං ගච්ඡති, න දොසාගතිං ගච්ඡති, න මොහාගතිං ගච්ඡති, න භයාගතිං ගච්ඡති; න රාගවසෙන ගච්ඡති; න දොසවසෙන ගච්ඡති; න මොහවසෙන ගච්ඡති; න මානවසෙන ගච්ඡති; න දිට්ඨිවසෙන ගච්ඡති; න උද්ධච්චවසෙන ගච්ඡති; න විචිකිච්ඡාවසෙන ගච්ඡති; න අනුසයවසෙන ගච්ඡති; න ච වග්ගෙහි ධම්මෙහි යායති නීයති වුය්හති සංහරීයතී'ති - 'ධම්මෙසු ච න ගච්ඡති.

ස වෙ සන්තොති වුච්චතීති - 'සො සන්තො උපසන්තො වූපසන්තො නිබ්බුතො පටිප්පස්සද්ධො'ති වුච්චති පවුච්චති කථීයති භණීයති දීපීයති වොහරීයතී'ති - 'ස වෙ සන්තො'ති වුච්චති.

තෙනාහ භගවා:

> "යස්ස ලොකෙ සකං නත්ථි අසතා ච න සොචති,
> ධම්මෙසු ච න ගච්ඡති ස වෙ සන්තො'ති වුච්චතී"ති.

පුරාභෙදසුත්තනිද්දෙසො දසමො.

11

කලහවිවාදසුත්තනිද්දෙසො

අථ කලහවිවාදසුත්තනිද්දෙසො වුච්චති:

11 - 1

> කුතො පහූතා කලහා විවාදා
> පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා ච,
> මානාතිමානා සහපෙසුණා ච
> කුතො පහූතා[4] තෙ තදිඞ්ඝ බ්‍රූහි.

කුතො පහූතා[4] කලහා විවාදා'ති - 'කලහො'ති එකෙන ආකාරෙන කලහො; විවාදොතිපි තඤ්ඤෙව; යො කලහො, සො විවාදො. යො විවාදො, සො කලහො. අථවා, අපරෙන ආකාරෙන විවාදො වුච්චති: කලහස්ස පුබ්බභාගො විවාදො; රාජානොපි රාජූහි විවදන්ති. ඛත්තියාපි ඛත්තියෙහි විවදන්ති. බ්‍රාහ්මණාපි බ්‍රාහ්මණෙහි විවදන්ති. ගහපතීපි[5] ගහපතීහි විවදන්ති. මාතාපි පුත්තෙන විවදති. පුත්තොපි මාතරා විවදති. පිතාපි පුත්තෙන විවදති. පුත්තොපි පිතරා විවදති. භාතාපි භාතරා විවදති. භාතාපි භගිනියා විවදති. භගිනීපි භාතරා විවදති. සහායොපි සහායෙන විවදති. අයං විවාදො.

---

1. අනුපලබ්භියමානෙ - PTS.
2. අහො වත මෙ තං - සිමු. II, PTS.
3. න ච ලභාමීති - සිමු. II.
4. බහූතා - [illegible].
5. ගහපතිකාපි - PTS.

නොහොත් නැත්තාවූ අවිද්‍යමාන වූ නොලැබෙන්නාවූ වස්තුවෙහි මට ඒදෙය ඒකාන්තයෙන් වූයේ ය, ඒ අපර උපන් දෙය දූත් මට නැත, යමක් මට වන්නේ නම්, මම එය ඒකාන්තයෙන් නො ලබම්' ශෝක නො කෙරෙයි, නො මෙහෙසෙයි, නො වැළපෙයි, ළෙයි අත් ගසා නො හඬයි, බලවත් මෝහයට නො පැමිණේ නුයි මෙසේ ත් 'අසතා ච න සොචති' යනු වේ.

ධම්මෙසු ච න ගච්ඡති - ඡන්දයෙන් අගතියට නො යෙයි, ද්වේෂයෙන් අගතියට නො යෙයි, මෝහයෙන් අගතියට නො යෙයි, භයින් අගතියට නො යෙයි, රාගවශයෙන් නො යෙයි, ද්වේෂවශයෙන් - මෝහවශයෙන් - මානවශයෙන් - දෘෂ්ටිවශයෙන් - ඖද්ධත්‍යවශයෙන් - විචිකිත්සා වශයෙන් - අනුශය වශයෙන් නො යෙයි, ව්‍යග්‍ර වූ ධර්මයන් විසින් නො ද යවනු ලැබෙයි, පමුණුවනු ලැබෙයි, වහනය කරනු ලැබෙයි, හරිනු ලැබේ නුයි 'ධම්මෙසු ච න ගච්ඡති' යනු වේ.

ස වෙ සන්තොති වුච්චති - හෙතෙම ශාන්ත යැ උපශාන්ත යැ ව්‍යුපශාන්ත යැ නිවුණේ යැ පහවූ කෙලෙශදරථ ඇත්තේ යැ'යි වුච්චති පවසනු ලැබෙයි කියනු ලැබෙයි බණනු ලැබෙයි, දක්වනු ලැබෙයි ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ නුයි 'ස වෙ සන්තො'ති වුච්චති' යනු වේ.

එයින් වදාළහ බුදුහු:

"යස්ස ලොකෙ -පෙ- ස වෙ සන්තොති වුච්චති"යි.

දසවැනි 'පුරාභෙද' සූත්‍ර නිර්දේශය යි.

11

කලහවිවාදසූත්‍රනිර්දේශය

ඉක්බිති 'කලහවිවාද' සූත්‍රනිර්දේශය කියනු ලැබේ:

11 - 1

කලහයෝත් විවාදයෝත් කොතැනින් උපන්නාහු ද? පරිදෙව-ශෝකයෝ ද මාත්සර්‍ය්‍යයෝ ද මාන - අතිමානයෝ ද පිසුනු වචනයෝ ද යන ඒ (අටවැදෑරුම්) කෙලෙශධර්මයෝ කොතැනින් උපන්නාහු ද ඒ අර්ථය වදාළ මැනවි.

කුතො පහූතා කලහා විවාදා - 'කලහ' නම්: එක් අයුරෙකින් කලහයැ. 'විවාද' නමුදු එය මැ යි, යමෙක් කලහය නම්, හේ විවාද යැ, යමෙක් විවාදය නම් හේ කලහ යයි, නොහොත් අන් අයුරෙකින් විවාදය කියනු ලැබෙයි: කලහයාගේ පූර්වභාගය විවාද යයි; රජහු ද රජුන් සමග විවාද කෙරෙයි, ක්ෂත්‍රියයෝ ද ක්ෂත්‍රියයන් සමග විවාද කෙරෙයි, බමුණෝ ද බමුණන් සමග විවාද කෙරෙති, ගැහැවියෝ ද ගැහැවියන් සමග විවාද කෙරෙති, මවු ද පුතු සමග විවාද කෙරෙයි, පුතා ද මව සමග විවාද කෙරෙයි, පියා ද පුතු සමග විවාද කෙරෙයි, පුතා ද පියහු සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරා ද සොහොයුරු සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරා ද සොහොයුරිය සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොයුරී ද සොහොයුරු සමග විවාද කෙරෙයි, යහළුවා ද යහළුවා සමග විවාද කෙරෙයි; මේ විවාදයයි.